

2012
B.A./B.Sc.(General)-3rd Semester
Music (Instrumental)
Paper-A: Theory
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 45

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. IX (Unit-V) which is compulsory and selecting one questions each from Unit I-IV.

- *_*_* -

UNIT – I

- I. What do you understand by Gram? Explain in detail. (9)
II. Describe the Gun and Doshas of Vadak. (9)

UNIT – II

- III. Explain the terms Alpatva Bahutva and Avirbhava Tirbhava in detail. (9)
IV. Write down the importance of Alap and its various forms. (9)

UNIT – III

- V. Write down the life sketch of Ustad Allaadin Khan and give his contribution towards Indian Music. (9)
VI. Give the life sketch of Ustad Inayat Khan Sahib and give his contribution towards Indian Music. (9)

UNIT-IV

- VII. Give a short description of Raga Bhimpalasi and write down a Razakhani gat in Raga Bhimpalasi along with three Toras. (9)
VIII. Write down the description of Raga Patdeep and write down the bols of Taal Ektaal in single and double layakaries. (4½+4½)

UNIT-V

- IX. Answer any nine questions: -
(a) Name the three Grams.
(b) Write down the Thata of Raga Maru Bihag.
(c) Write down the Taali-Khali of Roopak Taal.
(d) Write only one difference between Raga Bhimpalasi and Raga Patdeep.
(e) Name a Disciple of Ustad Allaadin Khan.
(f) What is the Jati of Raga Bihag?
(g) Give only one contribution of Pt. Vishnu Digambar Puluskar ji.
(h) Write down the bols used in Maseetkhani Gat.
(i) How many Taalis are there in Tivra Taal?
(j) Give the types of Alpatva.
(k) Which instrument was played by Ustad Inayat Khan?
(l) Which Komal Swara is used in Raga Patdeep?
(m) Write down the date of birth of Ustad Vishnu Digambar Puluskar ji. (9×1)

- *_*_* -

(Hindi/Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਨ੍ਹੀ ਪਾँਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉਤਰ ਦੇ। ਪ੍ਰਤਿਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਦੇ ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨਯਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-9 (ਭਾਗ-5) ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

*_**_

ਭਾਗ-1

1. 'ਗ੍ਰਾਮ' ਦੇ ਵਿਸ਼ਯ ਮੇਂ ਆਪ ਕਯਾ ਜਾਨਤੇ ਹੈ? ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਲਿਖੋ।
2. ਗਾਦਕਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਏਵਂ ਦੋਸ਼ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਅਲਪਤਵ-ਬਹੁਤਵ ਏਵਂ ਅਕਿੰਭਾਵ-ਤਿਰੋਭਾਵ ਕੀ ਵਿਸ਼੍ਰੁਤ ਕਯਾਣਯਾ ਕਰੋ।
4. ਆਲਾਪ ਦਾ ਮਹਤਵ ਬਯਾਕਰ ਉਸਦੇ ਖਿਨ-ਖਿਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖਕਰ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਉਨਕੀ ਦੇਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਯ ਮੇਂ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਲਿਖੋ।
6. ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਯਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖੋ ਤਥਾ ਭਾਰਤੀਯ ਸੰਗੀਤ ਕੀ ਉਨਕੀ ਦੇਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਯ ਮੇਂ ਵਿਸਤਾਰ ਸੇ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਰਾਗ ਭੀਸ਼ਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਸੰਖਿਪਤ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖਕਰ ਉਸਦੇ ਏਕ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਤੀਨ ਟੋਡੀਂ ਦੇ ਸਾਥ ਲਿਖੋ।
8. ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖੋ ਤਥਾ ਤਾਲ ਏਕਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਏਕਗੁਣ ਏਵਂ ਦੁਗੁਣ ਮੇਂ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਨ੍ਹੀ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣੀਏ:-
(ਕ) ਤੀਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
(ਖ) ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
(ਗ) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਕੀ ਤਾਲੀ ਏਵਂ ਖਾਲੀ ਲਿਖੋ।
(ਘ) ਰਾਗ ਭੀਸ਼ਮਪਲਾਸੀ ਔਰ ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਮੇਂ ਕੋਈ ਏਕ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
(ਙ) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਏਕ ਸਿਸ਼ਯ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।
(ਚ) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਕੀ ਜਾਤਿ ਕੌਨ ਸੀ ਹੈ?
(ਛ) ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ ਜੀ ਕੀ ਕੋਈ ਏਕ ਦੇਨ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
(ਜ) ਮਸੀਤ ਖਾਨੀ ਗਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਨੇ ਵਾਲੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।
(ਝ) ਟੀਬਰਾ ਤਾਲ ਮੇਂ ਕਿਤਨੀ ਤਾਲੀਯਾਂ ਹੈ?
(ਞ) ਅਲਪਤਵ ਦੇ ਕੌਨ-ਕੌਨ ਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ?
(ਟ) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਯਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਕੌਨ ਸਾ ਗਾਏ ਬਯਾਤੇ ਥੇ?
(ਠ) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਮੇਂ ਕੌਨ ਸਾ ਕੋਮਲ ਸੁਰ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਯਾ ਜਾਨਾ ਹੈ?
(ਡ) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ ਜੀ ਕੀ ਜਨਮ ਤਿਥਿ ਲਿਖੋ।

*_**_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 9 (ਭਾਗ-5) ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਵਿੱਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

*_**_

ਭਾਗ-1

1. ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ ਤਮੀ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
2. ਗਾਦਕਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-2

3. ਅਲਪਤਵ-ਬਹੁਤਵ ਅਤੇ ਅਕਿੰਭਾਵ-ਤਿਰੋਭਾਵ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
4. ਆਲਾਪ ਦਾ ਮਹਤਵ ਦੱਸੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਭਿੰਨ-ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

5. ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਨ ਬਾਰੇ ਦੱਸੋ।
6. ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਅਤ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਰਿਚਯ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਦੇਨ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-4

7. ਰਾਗ ਭੀਸ਼ਮਪਲਾਸੀ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਤਿੰਨ ਤੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਲਿਖੋ।
8. ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਦਾ ਪਰਿਚਯ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਤਾਲ ਇਕਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ:-
(ੳ) ਤਿੰਨ ਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਅ) ਮਾਰੂ ਬਿਹਾਗ ਰਾਗ ਦਾ ਥਾਟ ਲਿਖੋ।
(ੲ) ਰੂਪਕ ਤਾਲ ਦੀ ਤਾਲੀ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਲਿਖੋ।
(ਸ) ਰਾਗ ਭੀਸ਼ਮਪਲਾਸੀ ਅਤੇ ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
(ਹ) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਸ਼ਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।
(ਕ) ਰਾਗ ਬਿਹਾਗ ਦੀ ਜਾਤੀ ਲਿਖੋ।
(ਖ) ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ ਜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਇੱਕ ਦੇਨ ਲਿਖੋ।
(ਗ) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।
(ਘ) ਟੀਬਰਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤਾਲੀਆਂ ਹਨ?
(ਙ) ਅਲਪਤਵ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖੋ।
(ਚ) ਉਸਤਾਦ ਇਨਾਇਅਤ ਖਾਂ ਕਿਹੜਾ ਸਾਜ ਵਜਾਉਂਦੇ ਸੀ?
(ਛ) ਰਾਗ ਪਟਦੀਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਕੋਮਲ ਸੁਰ ਲਗਾਇਆ ਹੈ?
(ਜ) ਪੰ. ਵਿਸ਼ਨੂ ਦਿਗੰਬਰ ਪੁਲਸਕਰ ਜੀ ਕੀ ਜਨਮ ਤਿਥਿ ਲਿਖੋ।

*_**_